

Huvudman

Ansgarskolorna AB, 556583–5146
magnus.westergard@ansgarskolorna.se

Beslut

Datum 2024-06-24

Dnr 2024:3909

Sida 1 (11)

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Kyrkskolan 7–9 i Uppsala kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Ansgarskolorna AB att senast den **31 oktober 2024** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande konfessionella inslag. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Ansgarskolorna AB inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Ansgarskolorna AB ska vidta följande åtgärder

Konfessionella inslag

- Se till att morgonbön som konfessionellt inslag avgränsas från undervisningen och från övriga aktiviteter i utbildningen (1 kap. 7–7 b §§ skollagen).

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt att undervisningen är saklig och vilar på vetenskaplig grund, åtgärder för att skapa trygghet och motverka kränkningar samt att endast den som har legitimation anställs utan tidsbegränsning som lärare.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2024:3909) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har våren 2024 inlett en riktad tillsyn av Ansgarskolorna, Kyrkskolan 7–9 i Uppsala kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Ansgarskolorna, Kyrkskolan 7–9 följer gällande bestämmelser om konfessionella inslag, kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt att undervisningen är saklig och bygger på vetenskaplig grund, åtgärder för att skapa trygghet och motverka kränkningar samt att endast den som har legitimation anställs utan tidsbegränsning som lärare.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektor, samt lektionsobservationer vid oanmält besök på skolan den 13 till 15 maj 2024. En representant för huvudmannen har också intervjuats. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat skolans plan mot kränkande behandling, anmälningar om kränkningsincidenter, scheman samt dokumentation hänförliga till konfessionella inslag. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Konfessionella inslag

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Huvudmannen för skolan har anmält att utbildningen har en konfessionell inriktning.

Information om konfessionella inslag

Huvudmannen informerar skriftligen elever och vårdnadshavare inför varje läsår om de konfessionella inslagen som ingår i utbildningen. Av den skriftliga informationen anges att de konfessionella inslagen är frivilliga och att elever som inte vill delta kan välja att antingen vara närvarande men inte

aktivt delta i aktiviteterna eller välja att inte närvara när den konfessionella aktiviteten genomförs och i stället göra en alternativ aktivitet utan konfessionella inslag.

Huvudmannen anför att de försäkrar sig om att elever och vårdnadshavare är införstådda med att deltagande i konfessionella inslag är frivilligt genom den skriftliga informationen. Huvudmannen säkerställer att elever och vårdnadshavare tagit del av informationen genom att de markerar om de vill delta i de konfessionella inslagen eller inte. Eleverna påminns även regelbundet i samband med till exempel morgonbönen om att det är frivilligt att delta även om man närvarar.

Av intervjuer med elever, lärare och rektorn framgår att de konfessionella inslag som förekommer på skolan är morgonbön, bordsbön i samband med lunch. Därutöver kan konfessionella inslag också förekomma under lektionen "värdegrundstimme", då i samband med de kyrkliga högtiderna.

Avgränsning av konfessionella inslag

Av intervju med rektorn och av huvudmannens information om konfessionella inslag framgår att skoldagen inleds med en morgonbön. Av Skolinspektionens observationer framgår att morgonbönen hålls vid inledningen av dagens första lektion och att den varar några sekunder. Vid en lektion tog läraren närvaro och gick igenom information om lektionen innan bönen, vid den andra lektionen inledde läraren med bön för att sedan starta lektionen. Rektorn uppger att morgonbönen är separerad från undervisningen och övriga utbildningsmoment. Att Skolinspektionen observerat att en lärare frångått detta uppger rektorn kan bero på att läraren kan ha varit stressad eftersom det var prov den dagen och Skolinspektionen var på besök.

Huvudmannen uppger att rutinen som gäller på skolan avseende morgonbönen är att läraren först hälsar eleverna välkommen, sedan tas närvaro och efter det sker morgonbön som håller på i maximalt fem minuter, men oftast kortare. Morgonbönen börjar kl. 08.25 och lektionen börjar klockan 8.30. Elever som valt alternativ till morgonbön ansluter kl. 08.30 till lektionen. Information om dagen kommer efter morgonbönen.

Av elevernas scheman framgår att skoldagarna i samtliga klasser och årskurser inleds med ett undervisningspass och att det konfessionella inslaget med morgonbön inte finns schemalagt eller i övrigt noterat i elevernas schema. Enligt elevernas scheman börjar den schemalagda undervisningen kl. 08.25.

Vidare framgår av intervju med rektorn och av huvudmannens information om konfessionella inslag att det på skolan förekommer en bön i samband med lunch. I huvudmannens skriftliga information anges att endast de

elever som önskar delta i bordsbönen gör det. Huvudmannen uppger att bordsbönen sker när lektionen avslutats och att de elever som vill sedan ber en kort bordsbön innan de går till matsalen.

Av de scheman som Skolinspektionen har tagit del av framgår att eleverna har 60 minuter schemalagd värdegrundstimme varje vecka. Elever uppger att värdegrundstimmen är som en vanlig lektion men att det ibland kommer en gäst och pratar, exempelvis har en polis varit gäst. Det förekommer bara ibland konfessionella inslag på värdegrundstimmen. Det har hänt att en pastor har varit med och då har eleverna bett en bön. Lärare uppger att anledningen till att värdegrundstimmen är angiven som ett konfessionellt inslag är för att möjliggöra att ha konfessionella inslag i samband med högtider. Under det innevarande läsåret har det inte förekommit några konfessionella inslag på värdegrundstimmen.

Frivillighet av konfessionella inslag

Av intervju med rektorn framgår att eleverna ska vara närvarande på skolan under hela skoldagen, men att eleverna kan välja att göra andra aktiviteter under de konfessionella inslagen.

Av intervju med elever på skolan framgår att de tagit del av den skriftliga informationen från huvudmannen. Det framgår vidare att eleverna uppfattar det som frivilligt att delta i de konfessionella inslagen, men att närvaro på skolan inte är frivillig. Eleverna uppger att de själva får välja om de ska delta vid de konfessionella inslagen på så vis att de kan välja att endast närvara men inte delta eller att de kan välja att göra en annan aktivitet under de konfessionella inslagen.

Huvudmannen beskriver i sitt svar på kommunikering av Skolinspektionens tjänsteanteckning att de bland annat vill betona att närvaroplikt råder på skolan men att eleverna kan välja ett icke konfessionellt alternativ samt att informationen avseende de konfessionella inslagen tydligt anger att eleven kan ändra sitt val avseende deltagande närhelst under läsåret.

Av huvudmannens skriftliga information framgår att elever och vårdnadshavare informeras i god tid om när ett konfessionellt inslag kommer att ske under en värdegrundstimme och de har då möjlighet att välja om de vill delta i dessa eller välja ett icke konfessionellt alternativ.

Rättslig reglering

Med konfessionell inriktning avses inriktning på verksamhet som innebär att det där förekommer konfessionella inslag. Med konfessionella inslag avses bekännande eller förkunnande inslag som tillhör en viss religion och som initieras och genomförs av huvudmannen eller på dennes uppdrag (1 kap. 3 § skollagen).

Undervisningen vid fristående skolor, fristående förskolor och fristående fritidshem ska vara icke-konfessionell (1 kap. 7 § skollagen).

Om huvudmannen för en fristående skola, en fristående förskola eller ett fristående fritidshem har fått godkännande att bedriva utbildningen med konfessionell inriktning, får andra aktiviteter i utbildningen än undervisningen ha en sådan inriktning, med vissa angivna begränsningar (1 kap. 7 a § skollagen).

Deltagandet i konfessionella inslag ska alltid vara frivilligt. Huvudmannen ska försäkra sig om att vårdnadshavare och barn eller elever är införstådda med detta. Vidare framgår att ett konfessionellt inslag ska avgränsas från andra aktiviteter i utbildningen. Om det i undantagsfall inte är möjligt att avgränsa ett konfessionellt inslag från en annan aktivitet i utbildningen utan att syftet med aktiviteten går förlorat, får det konfessionella inslaget ingå i aktiviteten. Om ett barn eller en elev inte vill delta i en aktivitet där ett konfessionellt inslag ingår ska barnet eller eleven erbjudas att ta del i en likvärdig aktivitet som inte innehåller sådana inslag (1 kap. 7 b § skollagen).

Vid fristående skolor och fristående fritidshem med konfessionell inriktning får konfessionella inslag endast förekomma vid sådana tillfällen som huvudmannen skriftligen har informerat om. Sådan information ska lämnas till barnets vårdnadshavare, och i mellanstadiet och i högstadiet, även till eleven (1 kap. 7 c § skollagen).

Information enligt 7 c § ska innehålla uppgifter om 1. vilka konfessionella inslag som kan förekomma och när de kan förekomma, 2. vilken likvärdig aktivitet utan konfessionella inslag som erbjuds som ett alternativ till en aktivitet där sådana inslag ingår enligt 7 b § tredje stycket, och 3. en påminnelse om att deltagande i konfessionella inslag är frivilligt enligt 7 b § andra stycket (1 kap. 7 d § skollagen).

Av förarbetena till ovannämnda bestämmelser i skollagen framgår att ett konfessionellt inslag ska avgränsas från andra aktiviteter i utbildningen. Ett exempel är att en bön inte ska ingå som ett moment i en morgonsamling där information om dagens aktiviteter ska lämnas. Huvudmannen kan i stället skilja mellan en morgonstund med ett konfessionellt inslag, t.ex. bön, som det är frivilligt att delta i, och en därefter följande morgonsamling utan konfessionella inslag som syftar till att lämna information om dagens verksamhet. Förarbetena anger vidare att det frivilliga deltagandet underlättas om huvudmannen avgränsar det konfessionella inslaget schemamässigt eller i tid (prop. 2021/22:157, sid 51,115).

Av förarbetena framgår även att huvudmannen ska försäkra sig om att vårdnadshavare och barn respektive elever är införstådda med att deltagande i konfessionella inslag är frivilligt och att detta t.ex. kan innebära att muntliga förtydliganden kan behöva göras inför enskilda

konfessionella moment, så att det inte i den praktiska situationen framstår som att det inte finns någon valfrihet. När det är fråga om ett konfessionellt inslag som innebär ett arrangemang från huvudmannens sida där det konfessionella inslaget ingår som en del i arrangemanget, t.ex. en traditionell måltid, måste det, om kravet på frivillighet ska kunna uppfyllas, alltid finnas ett alternativt arrangemang om barn och elever inte vill vara med på det arrangemang som har konfessionella inslag. I så fall kan huvudmannen genom att be vårdnadshavarna och eleverna att ge besked i förväg om barnet eller eleven avser att delta i det arrangemang som innehåller konfessionella inslag anpassa sina åtgärder efter önskemålen. Om alla barn eller elever tackar ja, behöver något alternativ inte förberedas (prop. 2021/22:157, sid 114–115).

Skolinspektionens bedömning

Skriftlig information om konfessionella inslag

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav avseende att skriftligen informera om vilka konfessionella inslag som förekommer i utbildningen samt vilka alternativa aktiviteter utan konfessionella inslag som erbjuds. Det förekommer inga andra konfessionella inslag i utbildningen än de som huvudmannen skriftligen har informerat om.

Avgränsning av konfessionella inslag

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav avseende att de konfessionella inslagen i värdegrundstimmen och bönen i samband med skollunch är avgränsade från andra aktiviteter i utbildningen.

Skolinspektionen bedömer dock att morgonbön som konfessionellt inslag inte är avgränsat från undervisningen, vilket är en brist.

Av skollagen framgår att konfessionella inslag inte får förekomma i undervisningen. Enligt elevernas scheman börjar dagens första schemalagda lektion kl. 08.25. Av utredningen framgår däremot att eleverna inleder lektionen med en morgonbön och att undervisningen börjar fem minuter senare. Att bönen är förlagd under lektionstid medför att det för eleverna på skolan kan framstå som otydligt när bönestunden är slut och när lektionstiden startar. Med beaktande av att morgonbönen som konfessionellt inslag förekommer under inledningen av dagens första lektion och sker under schemalagd undervisningstid bedömer Skolinspektionen att det inte är tydligt avgränsat från undervisningen.

I tillägg till detta så har Skolinspektionen även observerat en lektion där bön och praktisk information blandades. Det är tillåtet att ha konfessionella inslag i utbildningen vid en fristående skola som har godkännande att

bedriva utbildning med konfessionell inriktning (vilket Kyrkskolan har), men deltagandet i de konfessionella inslagen måste då avgränsas från undervisningen, vara frivilliga och uppfylla övriga krav som ställs i skollagen. En morgonbön som konfessionellt inslag får däremot vara en del av utbildningen och inleda dagen. Skolinspektionen vill därför upplysningsvis poängtera att det inte är tillåtet att blanda praktisk information och konfessionella inslag. Det är därmed viktigt att de konfessionella inslagen förutom att avgränsas från undervisningen också avgränsas från andra inslag i utbildningen.

Frivillighet av konfessionella inslag

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav avseende att deltagandet i konfessionella inslag alltid ska vara frivilligt. Av utredningen framgår att elever som inte vill delta i konfessionella inslag har möjlighet att antingen närvara men inte delta aktivt eller välja att utebli från ett konfessionellt inslag. Eleverna erbjuds i sådana fall en alternativ aktivitet utan konfessionella inslag.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Ansgarskolorna AB verksamhet vid Ansgarskolorna Kyrkskolan 7–9 uppfyller inte författningarnas krav vad gäller konfessionella inslag. Det finns därför skäl att förelägga Ansgarskolorna AB att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt att undervisningen är saklig och vilar på vetenskaplig grund

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervju med lärare och elever framgår att eleverna på skolan tagit del av undervisning i historia, religion, geografi, fysik och biologi som till sitt innehåll följer det centrala innehållet i kursplanerna för respektive ämne.

Eleverna uppger bland annat att de fått lära sig om Big bang och fått veta att jorden är flera miljoner år gammal. De berättar att de fått lära sig om olika tidsperioder så som jura och tria, om evolutionens olika steg, om livets

uppkomst och hur det handlar om hur arter anpassar sig. Eleverna uppger att de inte känner till någon parallell teori till evolutionen och att lärarna i undervisningen skiljer på den vetenskapliga teorin om exempelvis Big bang och den kristna skapelseberättelsen.

Lärarna redogör för hur de planerar upp sin undervisning utifrån det centrala innehållet i kursplanerna. På fråga hur de hanterar gränsdragning mellan tro och vetenskap ger lärarna utförliga svar och uttrycker att de ser dessa som olika sfärer och att det därför inte behöver finnas någon motsättning mellan dem. Lärarna berättar att de i sin undervisning utgår från de teorier och metoder som är aktuella för respektive ämne och att de i sin undervisning bemöter de elever som har uppfattningar som skiljer sig från etablerad vetenskap med tydlighet och respekt.

Elever och lärare uppger vidare att de pratar om sexualitet, preventivmedel och HBTQ-frågor i undervisningen. Exempelvis har områden som samkönade relationer och abort behandlats i undervisningen. Utöver detta har eleverna också haft en temadag där de bland annat pratade om pornografi och om samtycke.

Huvudmannen beskriver i sitt svar på kommunikering av Skolinspektionens tjänsteanteckning att de vill betona att Ansgarskolorna kontinuerligt för samtal rörande distinktionen mellan vetenskap och tro eftersom de tycker att det är viktigt med en tydlighet och medvetenhet kring dessa frågor. De har alltid varit noggranna med att skolans undervisning vilar på vetenskaplig grund och utgår från läroplanen, och att skolan både i undervisning och i utbildning förmedlar de värden som kapitel 1 i Lgr 22 gett skolan i uppdrag att förmedla.

Rättslig reglering

Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet (1 kap. 5 § skollagen).

Undervisningen ska vara saklig och allsidig (Lgr 22, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Saklighet och allsidighet).

Skolan har ett ansvar för att eleverna återkommande under skolgången får möta frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer. Utbildningen ska därigenom främja alla elevers hälsa och välbefinnande samt stärka deras förutsättningar att göra medvetna och självständiga val. Skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för egna och andras rättigheter och förmedla betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. I utbildningen ska maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck kritiskt granskas. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i

olika medier och sammanhang, bland annat i pornografi (Lgr 22, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, skolans uppdrag).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav avseende kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt att undervisningen är saklig och bygger på vetenskaplig grund. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Åtgärder för att skapa trygghet och motverka kränkningar

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med elever och representanter ur skolan elevhälsoteam framgår att skolan genomför trygghetsenkäter med eleverna årligen och att åtgärder vidtas för att öka tryggheten på skolan, så som ombyggnation av lokalerna. Skolan har ett trygghetsteam med trygghetsvärd som arbetar centralt placerad på skolan.

Skolinspektionen har tagit del av huvudmannens plan mot diskriminering och kränkande behandling för läsåret 2023/24. Av planen framgår att den innehåller en redogörelse för vilka åtgärder som avses att påbörjas under det kommande året samt en redogörelse för hur föregående års åtgärder har genomförts.

Rektorn och intervjuade lärare uppger att skolans personal agerar då en elev utsätts för kränkande behandling. De uppger att skolpersonalen alltid upprättar händelserapport eller kränkningsanmälan via skolans interna ärendesystem i det fall en kränkning ägt rum. I denna anges vad som skett och vilka som varit inblandade. Rektorn och huvudmannen har tillgång till dessa och huvudmannen mottar kränkningsanmälningarna.

Rektorn ger exempel två incidenter där elever blivit kränkta och berättar hur skolan agerat i dessa fall. Båda fallen utreddes och följdes upp och i båda fallen kontaktades både elev och vårdnadshavare om det inträffade. Intervjuade lärare och rektor uppger att kränkande incidenter utreds och att trygghetsvärden är aktiv i det arbetet.

Huvudmannen beskriver i sitt svar på kommunikering av Skolinspektionens tjänsteanteckning att de vill betona att trygghetsarbetet på skolan också innefattar ombyggnationer av lokalerna, raster och hur skolan lägger schema.

Rättslig reglering

Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet (5 kap. 3 § andra stycket skollagen).

Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som man avser att påbörja eller genomföra under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan (6 kap. 8 § skollagen).

En personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn som i sin tur är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. För varje anmälan om kränkande behandling som huvudmannen mottar ska huvudmannen se till att det startas en utredning där omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna utreds och i förekommande fall vidta de åtgärder som krävs för att förhindra kränkande behandling i framtiden (6 kap. 10 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav avseende arbetet mot kränkande behandling. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Endast den som har legitimation anställs utan tidsbegränsning som lärare**Omständigheter som ligger till grund för bedömningen**

Av ingiven dokumentation framgår att huvudmannen har två personer anställa utan tidsbegränsning med förordnande som lärare ett år i taget. Dessa lärare saknar legitimation.

Rektorn och representant för huvudmannen uppger att lärarna har arbetat på skolan i många år och att övriga lärare som är anställda utan tidsbegränsning innehar legitimation. Huvudmannen uppger vidare att de kontinuerligt söker legitimerade och behöriga lärare i aktuella ämnen.

Rättslig reglering

Som huvudregel får endast den som har legitimation anställas som lärare eller förskolelärare i skolväsendet utan tidsbegränsning (2 kap. 20 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav avseende att endast den som har legitimation anställs utan tidsbegränsning som lärare. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av utredaren Lisa Naudot Bergh.

Utredaren Isabelle Brännlund har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även utredare Fredrik Asplén medverkat.